



## **Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...**

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec  
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione  
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè  
tractatur

**Herincx, Wilhelm**

**Antverpiæ, 1663**

Quæst. II. De Indifectibilitate Ecclesiæ.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

teriolem & visibilem nexum: non sunt autem secundum nexum inferiorem, fidei videlicet. Quare non sunt perfecte in Ecclesia, sicut veri fideles; sed modo quodam imperfectiori ac velut analogice sunt membra illius. Sicut membra arida necdum à corpore reliquo præcisa vulgò cèlentur membra illius, cui adhuc externà colligatione adherent, retentà quoque membri exteriori figurà. Insuper hoc est peculiare occultis Hæreticis, quòd etiam valeant functiones externas alterius membri vèlut animati & fide internà informati exercere, ipsaq; Ecclesia per ipsos eas exerceat, atq; adeò sic eì cohæreant, ut possint & valeat officia membri atque etiam capitis obire. In communi quoque loquendi modo maxime attenditur exterior unio seu visibile vinculum in assignandis membris Ecclesiæ; quæ utriusque corpus visibile est.

Unde sic loquantur etiam Patres. *Gregorius 13. Moral. cap. 4. aliàs 5. de simulatis fidelibus dicit, quòd sunt in ea, Ecclesia, multi, qui se fideles esse mentuntur.* De iisdem quoque *Augustinus l. de Gestis cum Emerito sub eis dicit, quòd sunt carne intus, foris spiritu.* Et *l. de Catechizandis rudibus c. 17. de fideis Christianis dicit: Reprobis sunt, etsi ad tempus eos portat Ecclesia, sicut area qua ad tempus ventilationis paleam sustinet.* Et *Tract. 3. in illud 1. Joan. 2. Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, intelligit hunc locum de Hæreticis, qui cum prius, sive fictè, sive veraciter fideles existerent, deinde aperte ex Ecclesia exeunt; & subdit: Multi intus sunt, qui non exierunt, & tamen Antichristi (id est, Hæretici aut Schismatici) sunt. Auctoritates autem in oppositum ferè possunt accipi de Hæreticis manifestis; ut proinde dicatur Ecclesia Fidelium, qui scilicet sunt tales, tum fide verà, tum saltem ejusdem professione. Quo sensu etiam Nicolaus Papa *Can. Ecclesia d. 1. Ecclesiam vocat Catholicorum collectionem. Jube enim ne sine nutu Sedis Apostolicæ fiant Ecclesiæ, id est, ut ipse exponit, Catholicorum collectiones. Quod patet referri ad eos, qui fidem Catholicorum profitentur.**

21. Fatendum tamen *Augustinum* nonnullamquam favere alteri modo loquendi, dum de hujusmodi dicit, non tam quòd in Ecclesia sint, quàm quòd in ea esse videantur, ut *l. 3. de Bapt. c. 19. & q. 11. in Matth.* Immo jam præcisos esse, antequam visibiliter excommunicentur, tradit *l. de Unitat. Eccles. c. 25.* Ut proinde appareat, arbitrarium hoc vel illo modo loqui; & constat, non esse dicendos simpliciter in Ecclesia, si ad talem locutionem etiam unio interior requireretur. Quod ad quæstionem de mera voce spectat & ab aliis negatur; qui ad *Augustinum* responderent, cum locis postremò allegatis sic loqui; sed quòd tales infideles sint membra arida, & radicaliter jam præcisa, ac vitaliter non vitata; quamquam adhuc sint

Arbitrarium est hoc vel opposito modo loqui.

partes secundum externam unionem agglutinate.

## QUÆSTIO II.

### De Indefeçibilitate Ecclesiæ.

SUPPONO primum Ecclesiæ hominum <sup>22.</sup> laplorum, in terra per fidem & merita <sup>Ecclesia</sup> unius mediatoris militatis, initium esse desumendum ab Adam & Heva pœnitentibus <sup>initium ab Adam & Heva.</sup> Deoque reconciliatis. Quamvis enim Patres (ut *Augustinus Serm. 29. in Psal. 118. & Praef. in Psal. 42. cui consonat Gregorius Homil. 19. in Evangel.*) interdum significet, quòd Ecclesia initium habeat ab ipso Abel. Id tamen intelligendum est, quatenus ipse est primus veluti tractus, seu primitiæ (ut loquitur *Augustinus Serm. 29. in Psal. 118. in fine*) primitiæque in gratia defunctus. Quamvis etiam *Gen. 4. de Enos* dicitur: *Iste cepit invocare nomen Domini;* id tamen intelligitur hoc sensu, quòd iste fuerit auctor, ut frequenter, solemniter, certisque ritibus ac temporibus congregationes sive coetus fierent ad orandum, sacrificandum, colendumque Deum; etsi constet Abel antea obrulisse sacrificium Deo acceptum, idemque existimandum sit de Adam & Seth. <sup>Quo sensu ab Abel.</sup> <sup>Vel ab Enos.</sup>

Hoc supposito constat in primis Ecclesiam Dei, ex quo primitus cepit, non defecisse usque ad tempora Moyli. Nam omnino credendum est Adam per Seth, Enos, Henoeh, Lamech patrem Noè & similes posteros Seth fuisse veros Dei cultores, atque adeò filios Dei usque ad Noè & tempus diluvii: etsi paulatim depravata esset terra per libidinem similiaque vitia; & juxta *Varios conjecturis innixos, signanter Tormelium ad annum mundi 236. & A Lapide in c. 14. Sapientia* (qui asserit esse expressam sententiam *Tertulliani l. de Idololatria*) etiam per idololatriam, præsertim quoad posteros Cain; quòd tamen in Historia sacra non est expressum, & ab aliis negatur. Noè verò & Sem posteros suos (etsi plures defecerint) similiter fidem & cultum veri Dei docuerunt, ipsique usque ad tempora Abraham vixerunt, immo Sem eidem supervixit. Eo autem tempore erat & Melchisedech (si tamen sit alius à Sem, prout verior est opinio) cum suis, Loth cum suis Dei cultor. Uti etiam postea non defuerunt Job & similes extra filios Israël aut Synagogam Judæorum. Itaque in posteritate Abraham & aliis Ecclesia perseveravit usque ad tempus Moyli, ad cuius ferè nativitatem vixit, Levi filius Israël. Ipsos quoque parentes Moyli fuisse fideles, & ex fide occulasse filium patet ex *Hebr. 11.* Similiter & alii Israëlitarum oppressi, ex fide clamaverunt ad Dominum cum tribularentur. <sup>23.</sup> <sup>Ex quo cepit non defecit in primis usque ad Moysem.</sup>

A tempore autem Moyli constat viguisse fidem & cultum Dei in populo Israël, saltem <sup>24.</sup> <sup>Et exinde perseveravit</sup>

vit in Isra-  
elis pluri-  
mi.  
Etiam tem-  
pore adora-  
tionis vi-  
tuli.  
Et sub He-  
lia,  
At Antio-  
cho.  
27.  
Immo nec  
deficit tem-  
pore passio-  
nis Christi.

saltem quoad magnam partem. Quod enim  
obijci potest, defecisse omnes ad idola-  
triã, dum in deserto Aaron necdum Pontifex  
propoluit adoratum vitulum Exodi 32, id  
planè falsum est: non enim defecerat ipse  
Moses, & qui cum eo erat Josue; immo &  
multi, signanter omnes Levitæ, qui Moyfi  
dicenti, *Si quis est Domini jungatur mihi,*  
sefe jungentes, idololatrias occiderunt, lau-  
danti à Domino Deuteron. 33. *Et custode-  
runt eloquium tuum, & pactum tuum serva-  
verunt.*  
Ad tempus Helia, conquerentis se solum  
esse relictum, quod attinet, nimis manife-  
stè fulgebat Ecclesia tunc sub regibus Jua  
Afa & Josaphat; ut ex Scriptura liquet. Sed  
hec sub regibus Israël deerant sic milia  
vitorum, qui non curvaverunt genua  
sua ante Baal, 3. Reg. 19. Idem est de aliis  
temporibus persecutionis Synagogæ, præ-  
sertim sub Antiocho, quando sic eluxit fi-  
des & virtus Machabæorum & aliorum qui  
se illis junxerant.

Tempore denique passionis Christi in-  
dubie Synagoga Jerosolymitana dissolutio-  
ni proxima, seu Pontifices gravissimè erra-  
runt; nec tamen propterea defecit Ecclesia:  
Nam (ut optatam cultores veri Dei non  
Judæos) multi per totum orbem dispersi  
Judæi, nec actorum contra Christum, ne-  
que doctrinæ Christianæ conscii, in vera fi-  
de perseverabant: multi etiam in ipsa Ju-  
dæa non fuerant conscii, necis Christi; mul-  
ti quoque conscii, sed non consentientes,  
signanter Joseph ab Arimathia, Nicodemus  
& Centurio cum iis, qui timentes dixerunt:  
*Verè filius Dei erat iste,* & iis tum viris, tum  
Mariâ Magdalena, Jacobi & Salome, ceteris-  
que mulieribus, de quibus Luca 23. dicitur:  
*Stabant autem omnes nota ejus à longè, &  
mulieres, quæ secuta eũ erant à Galilæa.* Idem-  
que est de Joanne Evagelista, Matre Chri-  
sti, aliisque Apostolis & Discipulis: adeo ut  
ne Petrus quidem, ore tenens, negans Chri-  
stum, adeoque contra fidei confessionem  
peccans, intus fidem per infidelitatem ami-  
serit: quia nempe in illa negatione intus veri-  
tatem tenebat, & foris mendacium proferebat,  
ut ait Augustinus l. contra Mendacium c. 6.  
Fidem insuper, etiam si amissa fuisset, mox  
penitens recuperasset, quam stabiliter dein-  
etiam tempore passionis & mortis Christi  
servavit. Unde unicus cereus, qui triduo  
hebdomadae sanctæ in fine Officii Matuti-  
narum manet accensus; nõ significat fidem  
isto triduo stetitisse in soã B. Virgine (prout  
illam stetitisse vult Auctor Tractatus Ber-  
nardo non digni de Lament. Virginis Mariæ,  
inter opera ejusdem, contra ipsum Bernar-  
dum Sermon. 1. de Paschate asserentem tunc ali-  
quos mansisse justos, adeoque fideles) sed  
Christum, qui omnibus Prophetis extinctis  
semper luxit, & triduo abscondus, etiã man-  
sit cum luce divinitatis. Vel certè juxta A-  
bulensem q. 14. Proplog. in Matth. significat B

Quia sig-  
nificat uli-  
mus Cereus  
qui in Tri-  
duo hebdo-  
mada san-  
ctæ manet  
accensus.

Tempore  
Ruperi ex-  
tingueba-  
tur, & cur.

26.  
Ecclesia  
Christi in-  
tium &  
perfectio.

Indefectibi-  
lis est usque  
ad finem  
mundi.

27.  
Pater ex  
Scripturis  
suis regis-  
ris.

28.  
Tum novi  
Testamenti.

Constat II. Ecclesiam novi Testamenti  
(quæ cepit à prædicatione Christi, ac dis-  
cipulorum aggregatione pedetentim crevit,  
post passionem ante ascensionem perfecta  
est, in festo Pentecostes veluti promulgata,  
ac successivè per omnes nationes ac totum  
mundum diffusa est) non defecisse ex inde,  
neque defecturam usque in finem sæculi.  
Est de fide contra Novatores nostros, qui  
etiã interdum nominetenus asserant Eccle-  
siam non posse deficere, alibi tamen incul-  
cant Ecclesiam Catholicam visibilem, quæ  
sola est vera Christi Ecclesia, per multa sæ-  
cula defecisse.

Probatum apertè ex Scriptura Ps. 47. ubi  
de visibili & usque ad fines terræ se exten-  
dente civitate Dei nostri prædicatur: *Deus  
fundavit eam in æternum.* Unde Augustinus  
in Psal. 47. cum sibi objecisset: *Sed forè ista  
civitas, quæ mundum tenet, aliquando everte-  
tur.* Respondet: *Abst. Deus fundavit eam in  
æternum. Si ergo Deus fundavit eam in æter-  
num, quid times, ne cadat firmamentum?* Psal.  
88. *Ponam in seculum seculi semen ejus, &  
thronum ejus sicut dies cali.* Et infra: *Thronus  
ejus sicut sol in conspectu meo, & sicut luna  
perfecta in æternum.* Isai. 61. *Et sedes perpe-  
tuum feriam eis: & sicut in Genibus semen  
eorum, & germen eorum in medio populorum  
omnes qui viderint eos cognoscent illos, seu  
merito cognoscerent poterunt & debent,  
quia isti sunt semen cui benedixit Dominus.*  
Daniel 2. Ecclesia seu regimè Christi præ-  
signatur per lapidem, qui abscissus est de  
monte sine manibus, & factus est mons magnus,  
& implevit universam terram. De quo sub-  
ditur: *Suscubabit Deus cali regnum, quod in  
æternum non dissipabitur & c. Osee 2. Spon-  
sa-bo te mihi in sempiternum.*

Luca 1. Dixit Angelus: *Regnabit in domo  
Jacob in æternum, & regni ejus non erit fi-  
nis;* idque cõformiter ad ea, quæ Isaias præ-  
nuntiaverat c. 9. *Super sedem David & super  
regnum ejus sedebit, ut confirmet illud & cor-  
robores in judicio & justitia, a modo & usque  
in sempiternum.*

Matth. 16. de Ecclesia supra fundamen-  
tum visibile & per visibilia vocationem  
ædificandã dicit Christus: *Porta inferi non  
prevalebunt adversus eam.* Unde Augustinus  
l. 1. de Symbolo c. 6. *Ipsa est Ecclesia sancta, Ec-  
clesia*

eclesia ista, Ecclesia vera, Ecclesia Catholica, contra omnes hereses pugnant, pugnare potest, expugnari non potest. Hereses omnes de illa exierunt, tamquam sarmenra inuulsa de vite praeclisa: ipsa autem manet in radice sua, in vite sua, in charitate sua. Porta inferorum non vincunt eam. Nimirum quia (ut ait inter alia Leo Magnus Serm. 2. die Annivers. sue Assumptionis) tantum divinitus soliditate munita est, ut eam nec haeretica unquam corrumpere pravitatis, nec pagana potuerit superare perfidia.

Et Matth. ult. Apostolos & Successores, quos Ecclesiae rectores instituit, & ad praedicandum & baptizandum omnes Gentes mittit, confirmat dicens: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.* Unde Augustinus Conc. 2. in ps. 101. inducit Ecclesiam sic loquentem: *Quam diu ero in hoc saeculo? Annuntia mihi propter eos qui dicant: Fuit & jam non est (si erant Donatista, quorum vociferationes interrogando ac replicando praemisera: Illa Ecclesia quae fuit omnium Gentium, jam non est? Peruit? Hoc dicunt, quod in illa non sunt) Annuntiavit; nec vacua fuit vox ista: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.* Et ad Ephes. 4. docet Apostolus mansura, ad jugum corporis Christi, usque ad finem saeculi, aedificationem, ministeria Pastorum & Doctorum.

29. Item ex parabolis Evangelicis.

Præterea idem conficitur ex parabolis Evangelicis, de area continente paleas & triticum, quæ permundanda significatur in die iudicii. Matth. 3. De agro continente triticum & zizania, quæ crescent usque ad messem, id est, consummationem saeculi, ut exponit ipse Christus Matth. 13. De sagena trahente bonos & malos pisces, quorum discriminatio fiet in consummatione saeculi, item Matth. 13. De ovili continente oves & hœdos ab invicem separandos in die iudicii Matth. 25.

30. Et Patrum testimonio.

Accedunt Testimonia patrum. Ultra jam allegata & ab aliis collecta, sufficiat nobis illud Chrysostomi Hom. 4. in Isaiam Sanè jactatur quidem navis Ecclesiae, at non mergitur... *A quam multis oppugnata est Ecclesia, nec unquam tamen vieta. Quod plurimum eleganter prosequitur, & rationem subdit: Nam Ecclesia radices in celo fixas habet, potius quam in terra &c.*

Denique à posteriori.

Denique idem confirmatur à posteriori ex tot persecutionibus & pressuris, quas hactenus ab Infidelibus, Hæreticis & impiis Ecclesia sustinuit, semper invicta. Unde Augustinus Epif. 48. post med. rectè dixit: *Ipsa est, quæ aliquando obscuratur, & tamquam obnubilatur multitudine scandalorum, quando peccatores intendunt arcum, ut sagittent in obscura luna rectos corde. Sed etiam tunc in suis firmis eminere.*

31.

Dices I. juxta Hieronymum Dialog. contra Luciferianos, Orbis terrarum ingemuit, &

se Arianum esse miratum est, quando videlicet in Concilio generali Ariminensi abolitum est nomen Homosion seu confubstantiatis, & Ursacius ac Valens cum ceteris Arianis in communionem recepti sunt: ergo Ecclesia aliquando defecit. Resp. Neg. Conf. nam Hieronymus ita loquitur, non quod tunc verè Orbis terrarum fuerit Arianus, sed quia plerique Episcopi Catholici ex parte terrarum congregati Arimini, postquam fide Catholica stabilita & Arianis damnatis Concilium legitimum dudum fuerat, absolutum & dissolutum minis & metu Imperatoris licentiam abeundi negantis adacti, & morè tædio evicti, imprudenter passi sunt silentio sepeliri nomen confubstantiatis, parum curantes de vocabulo, dum sensus esset in tuto, ut Hieronymus loquitur, deceptique obscuritate vocis Græcæ fraudulentam Ursacii & Valentis Confessionem (quæ sensu recto Catholici accipiebant, uti perverso Arianis) admiserunt, atque eos in communionem receperunt. Unde quod imposturam Arianorum, triumphum postea canentium, ingemuit Orbisive illa Episcoporum multitudo, idemque mirati sunt, quod (ut loquitur Hieronymus) sine conscientia hæretici sebebantur. Quare factum istud fuit Conciliabuli illegitimi ac reprobati, non autem Concilii legitimi Ariminensis; atque non magis obstat indefectibilitati Ecclesiae (quæ isto tempore in Galliis & alibi maxime florebat) quam error cujusvis alterius conciliabuli generalis.

Quo sensu Orbis se esse Arianum miratus est.

Dices II. Tempore Antichristi videtur Ecclesia defectura, sic saltem ut non appareat. Nam Luca 18. dicitur: *Filius hominis veniens, putas, inveniet fidem in terra?* Et 2. ad Thessal. 2. *Nisi venerit discessio primum &c.* id est, generalis apostasia à fide tempore Antichristi, qui ibi dicitur homo peccati. Cujus etiam tempore, ut prædicitur Dan. 2. *auferetur iugum sacrificium, Eucharisticum videlicet.* Quare Augustinus Ep. 80. cum allegasset illud Matth. 24. *Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stella cadent de celo;* addit: *Ecclesia non apparebit, impiis tunc persecutoribus ultra modum saevitibus.*

32.

Respondeo: *Etiam tunc Ecclesia in suis firmissimis eminebit, ut utar verbis Augustini Ep. 48. Nam, ut idem in particulari de saevissima Antichristi persecutione loquens 20. de Civit. cap. 8. inter alia dicit, id potius est credendum, nec qui cadant de Ecclesia, nec qui accedant ad Ecclesiam illo tempore deserturos: sed profecto tam fortes erunt, & parentes pro baptizandis parvulis suis, & hi qui tunc primitus credituri sunt, ut illum sortem vincant etiam non ligatum. Quamvis non apparebit tunc in suo exteriori splendore, quem modo habet tempore pacis, & publici ac magnifici cultus in Basilicis &c.*

Tempore Antichristi perseverabit Ecclesia invisibilis.

idque

idque in locis praesertim Anti-Christo-  
julque affectis vicinioribus. Quod solum  
vult Augustinus Epist. 80. Alioquin sane (ut  
loquitur Chrysostomus Hom. 4. in Iasiam)  
facilius est extinguere solem, quam Ecclesiam  
obscurare; sic scilicet ut non retineat clari-  
tatem, sicut in professione sincera fidei,  
servandisque Christi Sacramentis & insti-  
tutis, etiam non obstante acerbissima per-  
secutione, quae utique locum non habet,  
ret, si vel non restarent persequendi, vel  
nullatenus apparent.

33. *Quaedam loca scrip-  
turae expli-  
cantur.*  
Ad verba Luca 18. dico ijs solum signi-  
ficari, quod abundante tunc iniquitate, Fe-  
des, praesertim emnens, erit non ita mul-  
torum. In Epist. ad Thessal. intelligitur, sive  
discessio à Romano imperio, sive disces-  
sio à fide & obedientia Romanæ Ecclesiae,  
valde quidem generalis, non tamen omni-  
no universalis, neque omnium & singu-  
lorum, quin scilicet multis locis & regio-  
nibus adhuc invenientur, qui in fide per-  
severent. In Daniele c. 12. dicitur auferen-  
dum, quantum scilicet est ex parte Anti-  
Christi, adeoque omnino interdicendum  
usû Sacrificii Eucharistici; quod tamen non  
habebit ubique effectum, quin plerisque  
in locis adhuc jugiter offerretur, sive pub-  
licè, sive saltem occultè, uti tempore  
gentilitatis, & hodie in locis Belgii, in  
quibus nostri Novatores rerum potiuntur.  
Nam hujus Sacrificii oblatione dixit Apo-  
stolus I. ad Cor. II. mortem Domini an-  
nuntiandam, donec veniat ad iudicium.

QUESTIO III.

De Visibilitate Ecclesiae.

34. *Vera Eccle-  
sia est vi-  
sibilis, &  
qua ratio-  
ne.*  
Dico: Vera Christi Ecclesia est ita  
visibilis, ut à prudenti rerum aesti-  
matore ex signis indubitatis, dignosci queat  
omni tempore, quoniam visibilis coetus sit  
vera Ecclesia. Nimirum quia etsi interior  
Ecclesiae forma per se non cadat sub sen-  
sum, ipsa tamen se prodit secundum faciem  
velut exteriorum & quaedam lineamenta,  
ex quibus intellectus merito iudicat in tali  
materiali coetu hominum reperiri Ecclesiam  
Christi. Sicut homines & bestiae dicuntur  
visibiles, etsi interior forma oculis non  
conspiciatur. Unde Ecclesia ipsa ideo visibi-  
lis dicitur, quia oculis notari potest illa ho-  
minum societas, de qua propter singulares  
ejus & perspicuas notas credere merito &  
infallibiliter debemus, quod sit Ecclesia  
Christi. Ut proinde aliud per se videamus,  
scilicet materiale hominum coetum, & si-  
gna quaedam illius, aliud credamus, scilicet  
ipsum esse Ecclesiam & sponsam Christi.  
Conclusio est de fide contra nostros Nova-  
tores, qui veram Christi Ecclesiam fingunt  
invisibilem, ne si externa & visibilem eam-  
que indefectibilem admittant, consequen-  
ter cogantur ostendere proximos suos an-  
Herinc Sum. Theol. Pars III.

tecessores, quo nunc rediculè planè se ex-  
culari nituntur, dicentes, semper quidem  
aliquos veros Evangelicos suæq; sectæ suis-  
se, sed occultos latere, soli Deo cognitos.

Est autem Conclusio manifesta ex Scri-  
pturis, quæ dum agunt de vera Christi Ec-  
clesia, jugiter inculcant eam esse manife-  
stam & visibilem. Matth. 5. Non potest ci-  
vitas abscondi supra montem posita. Ad quem  
locum Augustinus l. 2. contra Crescon. c. 36.  
Extat (inquit) Ecclesia cunctis clara atque  
conspicua: quippe civitas, quæ abscondi non  
potest, super montem constituta. Et l. 13.  
contra Faustum. c. 13. quaerit: quem montem,  
nisi eum qui secundum prophetiam Danielis  
ex parvo lapide crevit, & factus est mons  
magnus, ita ut impleret universam terram?  
Et Tract. 2. in Epist. I. Joan. Quid amplius  
dicturus sum, quam cæcos, qui tam magnum  
montem non vident, qui contra lucernam in  
candelabro positam oculos claudunt? Iasa 2.  
Erit in novissima diebus preparatus mons do-  
mus Domini in vertice montium, & elevabi-  
tur super colles, & fluent ad eum omnes gen-  
tes. Cap. 33. Respice Sion civitatem solenni-  
tatis nostra, oculi tui videbunt Jerusalem.  
habitationem opulentam, tabernaculum quod  
nequaquam transferri potest. Iasa 60. & 61.  
quo postremo loco (quem allegavimus n. 27.)  
etiam fatetur Calvinus prædici Eccle-  
siam fore conspicuam cunctis Gentibus.  
Ezech. 37. Michæa 4.

De Ecclesia quoque visibili agunt Scri-  
pturæ novi Testamenti & parabolæ allega-  
tæ n. 29. quæ pariter ejus usque finem læ-  
culi durationem stabiliunt. Soli etiam invi-  
sibili Ecclesiae convenire possunt, quæ ha-  
bentur Matth. 18. de Ecclesia. Et: si Eccle-  
siam non audiverit, sit tibi sicut Ethnicus &  
Publicanus. Et Act. 20: Attendite vobis &  
universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus po-  
suit Episcopos, regere Ecclesiam Dei. Et I. Cor. 15.  
ubi dicit Paulus de se ipso: Persecutus  
sum Ecclesiam Dei. Et I. Cor. 1. & 2. Cor. 1.  
scribit Ecclesia Dei, quæ est Corinthi. Et I.  
Petri 5: Salutate vos Ecclesia, quæ est in Ba-  
bylone, id est, Romæ coelestis. Et apertissi-  
mè, I. ad Timoth. 3. post varias, de ordina-  
tionibus praesertim Episcoporum & alio-  
rum visibilibus ministrorum Ecclesiae, in-  
structiones, subdit: Hac tibi scribo . . . .  
ut scias quomodo oporteat te in domo Dei con-  
versari, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna  
& firmamentum veritatis. Unde manifestè  
patet Ecclesiam Dei vivi esse visibilem, in  
qua (ut ex præcedentibus liquet) sunt E-  
piscopi, Præbyteri, Diaconi, per Timo-  
theum aliosque Apostolorum successores  
visibiliter ordinati: & in qua qualiter con-  
versandum sit, docebatur Timotheus; qui  
utique non instruebatur, quomodo cõver-  
saretur in Ecclesia quam non videbat. Per-  
inde ac visibilis est monstrari potest do-  
mus aut familia principis alicujus, ad quam  
ministri certis officiis præficiuntur vocantur.

35. *Visibilitas  
Ecclesiae  
probat ex  
Scripturis  
veteris Te-  
stamenti.*

36. *Item ex  
Novo Te-  
stamento.*

